

περὶ τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν μνημείων τῆς Νικοπόλεως, καθ' ἣν παρέστησαν ὅτι ἐπίσημον καὶ διακεκριμένον περικλείει ἡ μικρὰ αὕτη ἡπειρωτικὴ πόλις. Αἱ εἰσπράξεις τῆς διαλέξεως ταύτης ¹⁾ διετέθησαν ὑπὲρ τῆς ἀνιδρύσεως ἀναμνηστικοῦ Μνημείου ἐν Νικοπόλει διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πρεβέζης, διότι ὡς γνωστὸν ἡ μάχη, ἣτις ἐδῶρησε τὴν ἐλευθερίαν εἰς αὐτήν, ἐδόθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἱστορικωτάτης πόλεως τοῦ Αὐγούστου, ἧς τὸ ὄνομα εἶνε τοσοῦτον αἴσιος οἰωνὸς διὰ τὴν Νίκην. Τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ Μνημείου τούτου εἶχον ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, πλειστάκις δ' ἐνήργησα πρὸς πραγματοποίησίν της, δυστυχῶς δ' ὅμως αἱ ἀντίξοοι περιστάσεις δὲν ἐβοήθησαν ταύτην. Ἦδη ἐλπίζω ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ, τοῦτο δὲ θὰ συντελέσῃ, ὥστε ὁ περὶ τὸ Μνημεῖον χώρος νὰ εὐπρεπισθῇ καὶ δενδροφυτευθῇ, οὕτω δ' οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰ σεπτὰ τῆς Νικοπόλεως ἐρείπια νὰ εὐρίσκωσι καὶ μικράν τινα σκιάν ἐν τῇ ἀδένδρῳ ἐκείνῃ νεκρᾷ πόλει ²⁾.

ΛΛΕΞ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ.

12. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΣΙΦΝΩ, ΕΡΕΥΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΠΥΡΓΩΝ
ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΗΤΑ

Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μετέβην εἰς Σίφνον περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου καὶ παρέμεινα μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἀσχοληθεὶς εἰς ἔρευναν καὶ μελέτην ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων πύργων αὐτῆς, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ Ἀγ. Νικήτα. Πόρισμα τῆς ἐργασίας ταύτης ὑπῆρξε τὸ ἔξῃς.

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πύργων, οὓς ἠρεύνησα ἄλλοτε, προσέθηκα ἤδη καὶ ἄλλους. Εὗρον ἐν ἐρειπίοις μικρὸν τοιοῦτον πέραν τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Ἀγ. Νικήτα, περὶ ἧς κατωτέρω. Ὅμοιον εἰς θέσιν Καμπαναριὸ κατὰ τὴν Χερρόνησον καὶ οὐχὶ τὸ Καμπαναριὸ ἀντικρὺ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων ἐπὶ

¹⁾ Ἐκ τῆς διαλέξεως ταύτης εἰσπράχθησαν περὶ τὰς τρισηχιλίας δρ.

²⁾ Τελευτῶν ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω πάσας τὰς Διοικητ. καὶ στρατιωτικὰς ἀρχάς, αἵτινες μεγάλως ὑπεβοήθησαν τὸ ἔργον μου. Ἰδιαιτέρως δὲ πρέπει νὰ ἐκφράσω τὰς θερμότητάς μου εὐχαριστίας πρὸς τὸν Δήμαρχον Πρεβέζης Κον Ἰ. Ρέντζαν, ὅστις παντοιοτρόπως μὲ συνέδραμεν ἐν μέσῳ ἀπίρων δυσχερειῶν, ἃς συνήνεγκα ἐφέτος ἐν Νικοπόλει. Ὁ κ. Ρέντζας ἀντελήφθη ὡς οὐδεὶς ἄλλος τὴν μεγάλην σημασίαν. ἦν ἔχει ἡ Νικόπολις διὰ τὴν ὅλην Ἠπειρον, ἰδιαιτάτα δὲ διὰ τὴν Πρέβεζαν. Δεκάκις τοῦλάχιστον ἦλθεν εἰς Νικόπολιν, ἀφήσας πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν του. ἵνα ἐπὶ τόπου συζητήσωμεν καὶ λύσωμεν τὸ μέγα πρόβλημα τῆς διαφυλάξεως καὶ συντηρήσεως τῶν ἐν Νικοπόλει ἀρχαιοτήτων.

τούτου ὁμως ἦσαν μικρὰ νεώτερα κτίσματα (εἰκ. 1). Τρίτον εἰς θέσιν Παρασκευῆς πετάλι κατὰ τοῦ Πέτση, τέταρτον εἰς θέσιν Ῥαχαμὸν τοῦ Φάρου πρὸς Ν. τῆς νήσου. Μετὰ τοῦτο ἠσχολήθην ἐρευνήσας ἓνα τῶν πληρέστερον σφισομένων Πύργων, τὸν τοῦ ἁγ. Δημητρίου τῶν Ἐξαμπέλων. Οὗτος σώζεται παρὰ τὴν ἄνω κόμην εἰς ὕψος 4,55 πρὸς Β. μετὰ διαμέτρου 10,30 ἐκ πρασίνου σχιστολίθου μετὰ ἀψιδωτῆς θύρας πρὸς Δ. πολὺ χαμηλῆς. Ἐξωθεν διατηρεῖται εἰς ἀρίστην θέσιν, ἔσωθεν ὁμως πολλάκις μετετράπη,

1. Σίφνος· εἰσοδος πύργου Καμπαναριοῦ.

κατεστράφησαν δὲ τὰ διαμερίσματα αὐτοῦ, τῆς δὲ κλίμακος οὐδὲ ἵχνος ἐφάνη. Τεμάχια ἀγγείων ἀνευρέθησαν καὶ ἐν τούτῳ, ὅμοια τοῖς τῶν ἄλλων πύργων. Καὶ εἰς τὸν παρὰ τὸν Ἄμπουρδέχτην πύργον κατὰ τὰ Β. τῆς νήσου τὰ αὐτὰ παρατηρήθησαν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ καὶ πλήρης ἀρχαῖος συνοικισμός.

Τὸ κύριον ὁμως ἔργον, εἰς ὃ ἐτράπην κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἦτο ἡ μελέτη τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἁγίου Νικήτα. Ἡ θέσις καλεῖται οὕτως ἀπὸ ναῖσκου τοῦ ἁγίου Νικήτα, κεῖται δὲ πρὸς τὸ ΒΑ τῆς νήσου ἐπὶ πετρώδους ὄρεινῆς προεξοχῆς ἄνωθεν τῆς χώνης, ἔχουσα ὠραίαν θέαν καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου. Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ἥτις ἐπίκειται τῆς θέ-

σέως ταύτης, ἐκτισμένης κατὰ μικτὸν ἑνιαχοῦ τρόπον, ἠρεύνησα τό τε ὄλον καὶ τὰ διαμερίσματα αὐτῆς, ἐξ ἧς ἐρεύνης ἐφάνη τὸ σχῆμα τοῦ ὄλου τετραγωνικὸν ἐπίμηκες, διασφζόμενον κατὰ τὴν πρὸς Β. καὶ Ν. πλευρὰν πληρέστερον, κατεστραμμένον δ' ἐπὶ μέρους κατὰ τὴν Α. καὶ ἐντελῶς κατὰ τὴν Δ. Ἡ βορεία πλευρὰ περιλαμβάνει τρία διαμερίσματα ἐν εἴδει οἰκημάτων, τοσαῦτα δὲ καὶ ἡ πρὸς Ν. Τὸ τεῖχος ἐξ ὀγκωδῶν λίθων ἀνεξεργαστων εἰς τὴν ἔσωθεν ὄψιν σφζεται εἰς ὕψος 2-3 μέτρων ἑνιαχοῦ. Ἐσωθεν

2. Σίφνος· ἀκρόπολις Ἁγ. Νικήτα.

εἶναι ἐκτισμένον διὰ λίθων μικροτέρων ἐξεργασμένων. Καὶ κατὰ τὴν πρὸς Α. καὶ κατὰ τὴν Δ. ὄψιν θὰ ὑπῆρχον διαμερίσματα, νῦν κατεστραμμένα. Κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς νοτίας πλευρᾶς ὑπάρχει τετραγωνικὸν ἄνοιγμα μέγα μετὰ διπλοῦ τοίχου ἔσωθεν, ἔχει δὲ κάθοδον κλιμακωτὴν. Ἴσως ἐρημίσμευεν ὡς δεξαμενὴ. Μεταξὺ τῶν πέριξ οἰκημάτων ἐκτείνεται παμμεγίστη αὐλὴ ἐπὶ τοῦ βραχέως ἐδάφους. Περὶ τὸ μέσον ταύτης, ἢ μᾶλλον πρὸς τὸ πρὸς Α. καὶ ἐγγὺς τοῦ ναΐσκου τοῦ νεωτέρου ἀνεῦρον βάσιν ἀρχαίου μεγάλου βωμοῦ κατεστραμμένην τὸ πλεῖστον, ἧς προφανὲς τὸ σχῆμα. Τὰ λείψανα αὐτοῦ ἔχουσι μῆκος καὶ πλάτος 3,30, εἶναι δὲ ἐκτισμένα ἐπὶ κεραγμένου καὶ ἐντετημένου ἐπίτηδες κάτω τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ θεμελιούται.

Ἐν τοῖς διαφόροις διαμερίσμασι τοῦ τείχους ἀνευρέθησαν τεμάχια ἀρχαίων ἀγγείων διαφόρων χρόνων, ὅμοια πρὸς τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις πύργοις, κατατεθέντα εἰς τὴν ἐντοπίαν μικρὰν συλλογὴν μετὰ τῶν λοιπῶν.

Κύριον πόρισμα τῆς τοῦ ἔτους τοῦτου μελέτης παρουσιάσθη ὅτι οἱ ἐπὶ τῆς νήσου Σίφνου πύργοι ἐσχετίζοντο κατὰ τμήματα πρὸς τὰς τρεῖς Ἀκροπόλεις τὰς ἐπὶ τῆς νήσου. Μέρος δηλ. τούτων ἀνεφέρετο πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ Κάστρου ἀναλόγως τῆς θέσεως αὐτῶν, μέρος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ μέρος εἰς τὴν τοῦ ἁγίου Νικήτα. Αἱ τρεῖς

3. Σίφνος· ἀκρόπολις Ἁγίου Νικήτα.

δὲ πάλιν ἀκροπόλεις, συγκεντροῦσαι τὰς εἰδήσεις ἐκάστη τοῦ διαμερίσματος αὐτῆς μετέδιδον πρὸς τὴν εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς νήσου Ἀκρόπολιν, ὡς τὴν κεντρικὴν, ἐνθα νῦν ἡ μονὴ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Ἐκεῖ εὗρον τὰς βάσεις παναρχαίου, ἀλλὰ καὶ παμμεγίστου οἰκοδομήματος, προφανῶς μεγάλης ἀκροπόλεως, δι' ἧς ἐγένετο ἡ μακρόθεν ἐπικοινωνία πρὸς τὰς πέριξ νήσους

Οὕτω καταφαίνεται ἤδη σαφῶς τὸ μέγα πλέγμα τῶν πύργων τῆς νήσου, δικαιολογεῖται δὲ καὶ ἡ πληθὺς αὐτῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ ὁ σκοπὸς ὡς καὶ ὁ σκοπὸς τῶν τεσσάρων ἀκροπόλεων, καὶ ἡ χρησιμότης αὐτῶν.

ΙΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ